

گۆشه‌ی فه‌توا

﴿فَاسْأَلُوا أَهْلَ الذِّكْرِ إِنْ كُنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ﴾

وه‌لامی شه‌ری بۆ پرسیا‌ری خوینه‌ران

ئاماده‌کردنی : مامۆستا خلیل احمد

ئەم گۆشه‌یه‌ی گۆفاره‌که‌مان فه‌توای زانایان و وه‌لامی پرسیا‌ر و کیش‌ه‌ی خوینه‌رانی به‌پرز ده‌رباره‌ی باب‌ه‌تی فیه‌ه و ه‌دیس و ئەو شتانه‌ی په‌یوه‌ندیان به‌شه‌رعه‌وه‌ه‌یه‌ له‌ئامیز ده‌گریت ، به‌ویستی خوای گه‌وره‌ له‌ه‌موو ژماره‌یه‌کی ئەم گۆفاره‌ به‌نرخه‌دا ژماره‌یه‌که‌ فه‌توا وه‌لامی به‌سوودی زانایانی متمانه‌ پیکراو و سه‌رچاوه‌ی زانستی متمانه‌ پیکراو ده‌خه‌ینه‌ به‌رده‌ستی خوینه‌ران ، ئەمه‌ش وه‌لامی چه‌ند پرسیا‌ریکه‌ :

پ 1 / ئایا چه‌ند کتییکی دیاری کراو هه‌یه‌ شیخ (ابن باز) ئامۆژگاری پی‌ بکات بۆ ئەوانه‌ی که‌ حه‌ز ده‌که‌ن کار

بکه‌ن له‌ بواری بانگه‌واز کردن بۆ لای خوا ؟

وه‌لام / گه‌وره‌ترین و به‌پرزترین کتیب که‌ ئامۆژگاری پی‌ بکه‌م بریتیه‌ له‌کتیبه‌که‌ی خوا (واته‌ : قورئانی پی‌رۆز) که‌ به‌هیچ شیوازیك قسه‌ی بی‌ مانا و به‌تالی تیدا نییه‌جا ئامۆژگاری هه‌موو بانگه‌وازیك بۆ لای خوا و هه‌موو فه‌رمانکاریك به‌ چاکه‌ و قه‌ده‌غه‌کاریك له‌ خراپه‌ و مامۆستا و فی‌رکار و پینمایکاریك ده‌که‌م چ نیر بی‌ت یان می‌ : ئامۆژگاری هه‌موو ئەمانه‌ ده‌که‌م به‌ گرنگی دان به‌ کتیبه‌که‌ی خوا و وورد بوونه‌وه‌ لی‌ و زۆر خویندنه‌وه‌ی ، چونکه‌ قورئان بنه‌مای هه‌موو خیر و چاکه‌یه‌که‌ و فی‌رکاره‌ و پینمایی کاره‌ بۆ خیر و چاکه‌ وه‌ک خوای گه‌وره‌ و به‌ ده‌سه‌لات فه‌رموویه‌تی : ﴿إِنَّ هَذَا الْقُرْآنَ يَهْدِي لِلَّتِي هِيَ أَقْوَمُ﴾ [سورة الإسراء : 9] واته‌ : ئەم قورئانه‌ پینمای کاره‌ بۆ ئەوه‌ی ری‌ک و پاسته‌ ، وه‌ قورئان پینمای کاره‌ به‌ پینمای خوا بۆ ری‌گای پاست .. بۆ ری‌گای هۆشمه‌ندی .

جا پی‌ویسته‌ له‌ سه‌ر ئەوانه‌ی که‌ بانگه‌واز و فه‌رمان به‌ چاکه‌ ده‌که‌ن و مامۆستا و فی‌رکارن که‌ هه‌ول بده‌ن و خۆ ماندوو بکه‌ن له‌ خویندنه‌وه‌ی و تی‌فکرین و تی‌پوانینی ماناکانی ، ئەوان به‌مه‌ گه‌وره‌ترین سوود ده‌بینن و به‌مه‌ پادین له‌ سه‌ر بانگه‌واز و فی‌ر کردن به‌ کۆمه‌کی کردنی خوای گه‌وره‌ .

ئەجا ئامۆژگاری ده‌که‌م به‌ سوننه‌ت و فه‌رموده‌کانی پی‌غه‌مبه‌ر (ﷺ) و ئەوه‌ی که‌ تیایدا هاتوو له‌ زانست و پینمایی ، وه‌ ئامۆژگاری بانگه‌وازیك بۆ لای خوا و فه‌رمانکار به‌ چاکه‌ و قه‌ده‌غه‌کار له‌ خراپه‌ و مامۆستا و فی‌رکار ده‌که‌م چ نیر بی‌ت یان می‌ : به‌ کتیبه‌کانی

فه‌رموده‌ و ئەوه‌ی که‌ زانایان له‌م بواره‌دا نووسیویانه‌ تا سوود مه‌ند بی‌ت لی‌یان ، وه‌ گرنگترین و سه‌حیحترین کتیبی فه‌رموده‌ بریتیه‌ له‌ : (صحیح البخاری و صحیح مسلم) جا با زۆر بگه‌رپته‌وه‌ بۆ ئەم دووانه‌ و سوودیان لی‌ بی‌نییت ، وه‌ باقی تری کتیبه‌ فه‌رموده‌یه‌که‌کان وه‌ک : (سنن الترمذی و أبی داود و النسائی و ابن ماجه‌) و (مسند الإمام أحمد) و (موطأ الإمام مالك) و (سنن الدارمی) و جگه‌ له‌مانه‌ش له‌ کتیبه‌ فه‌رموده‌یه‌ ناسراوه‌کان .

هه‌روه‌ها وه‌صی‌ت ده‌که‌م به‌ گه‌رانه‌وه‌ بۆ لای کتیبی زانایان و ئەه‌لی عیلمی سوود به‌خش وه‌ک : (السمتقی لابن تیمیة) و (ریاض الصالحین) و (بلوغ السمرام) و (عمدة الأحكام) و (جامع العلم وفضله لابن عبد البر) و (جامع العلوم و الحکم لابن رجب) و (زاد السمعاد فی هدی خیر العباد للعلامة ابن القيم) و (إعلام الموقعین) و (طریق المجرتین) و (الطرق

الحکمیة) که هموئمانهش هی (ابن القیم)ن ، وه ئه وه له همووئمه کتیبانه دا زۆر شتی له باره ی بانگهواز و فه رمان به چاکه و قه دهغه کردن له خراپه ی باس کردوه .

بۆیه ده بیته موسلمان سوودیان لیبیینیت چونکه ئه م کتیبانه گه وره و به نرخن و له لایه ن جوړه پی شه وا و زانایانیکه وه نووسراوه که پایه دارن له م ریگایه دا و له گه ل بیروباوه ریکی چاک و تاقیکردنه وه یه کی زۆردا .

هه روه ها ئه و نووسراوه ی (شیخ الإسلام : ابن تیمیة) له بواری سیاسه تی شه رعوی (الحسبة) دا که له کتیبی (الفتاوی) و (منهاج السنة) دا هیه ، چونکه ئه م له پی شه وا هه ره گه وره کانه که زۆر (ته جروبه دارن) له م بواره دا و تیا دا هه لکه وتوون ، وه خوا به م سوودی گه یاند به ئوممه ت و حقه ی پی سه رخست و بیدعه و بیدعه چی یه کانی پی سه رکز و زه لیل کرد ، خوا پاداشتی ئه م و بریانی له زانایان بداته وه له سه ر ئارامگرتن و جیهاد و تیکۆشانیان به باشترین پاداشت که پاداشتی چاکه کارانی پی ده داته وه ، چونکه ئه و به خشنده و ده ست کراوه یه .

جا من ئامۆژگاری هه موو موسلمان و مامۆستا و پینماییکاریک ده که م که گرنگی بدات به م کتیبه به سوودانه دوای گرنگی دان به کتیبه که ی خوا و سوننه ت و فه رموده کانی پیغه مبه ره که ی (ﷺ) .

هه روه ها وه صیته ده که م به و کتیبانه ی که له م بواره دا نووسراون له لایه ن پی شه وایانی زانست و پینمایه ی له هه ر سی مه زه بی (مالکی و شافعی و حه نه فی) و جگه له مانه ش له کتیبی (حهنه لی یه) ناسراوه کان به زانست و پرپه وی راست و چاکیتی بیروباوه پ .

مه به ست ئه وه یه که بانگه وازکار پشت به کتیبی زانایان به سستیته که له م بواره دا نووسراوه ، چونکه پینمایه ده کات بو ئه وه ی که نایزانیته و پینمایه ده کات بو زۆریک له زانست ، خوی پایه به رز فه رموویه تی : ﴿وَتَزَوَّدُوا فَإِنَّ خَيْرَ الزَّادِ التَّقْوَى﴾ [سورة البقرة : 197] واته : تویشوو کۆبکه نه وه و باشترین تویشوویش له خوا ترسان و ته قوایه ، وه گومانیشی تیدا نه یه که زانست و چاوپۆشنی له ته قوایه ⁽¹⁾ .

پ/2 ئایا بوچونی به ریژتان چی یه سه باره ت چاره سه رکردنی ئافه رته تان بو پیاوان له بواری چاره کردنی ددان دا

ئایا ئه مه دروسته ؟ وه بو زانینتان له گه ل ئه مه شدا دکتۆری پیاو هه به له م بواره دا و له هه مان وولاتدا ؟

وه لام / ئیمه زۆر هه ولمان داوه و زۆریش کارمان کردوه له گه ل به رپر سه کاندای بو ئه وه ی پیاوان چاره سه ری پیاوان بکه ن و ئافه رته تانیش چاره سه ری ئافه رته تان بکه ن ، وه بو ئه وه ی دکتۆره ئافه رته تان تاییه ت بن به چاره سه رکردنی ئافه رته تان و دکتۆره پیاوه کانییش تاییه ت بن به چاره سه رکردنی پیاوان له بواری ددان و جگه له مه ش ، وه ته نها ئه مه ش حه قه چونکه ئافه رته تان (عه وره ت) و فیتنه یه ئیلا مه گه ر خوا ره م بکات ، بۆیه پیویسته دکتۆره ئافه رته تان ته نها تاییه ت بن چاره سه رکردنی ئافه رته تان و دکتۆره پیاوه کانییش ته نها تاییه ت بن به چاره سه رکردنی پیاوان مه گه ر له حاله تیکه ی زۆر زه رووردا نه بیته ئه گه ر نه خۆشینیک له پیاواندا هه بیته و دکتۆری پیاو نه بیته بتوانیته چاره سه ری بکات ئه و کاته ه یچی تیدا نه یه ، و خواش ده فه رمویته : ﴿وَقَدْ فَضَّلَ لَكُمْ مَا حَرَّمَ عَلَيْكُمْ إِلَّا مَا اضْطُرِرْتُمْ﴾ [سورة الأنعام : 119] ، واته : خوی گه وره شته حه رانه کانی بو تان روون کردوه ته وه و نابیته ئیوه ئه نجامی بدن مه گه ر ئه وه نه بیته که زۆر زه روور ده بن بوی . ئه گینا پیویسته دکتۆره ئافه رته تان تاییه ت بن به چاره سه رکردنی ئافه رته تان و دکتۆره پیاوه کانییش تاییه ت بن به چاره سه رکردنی پیاوان ، وه به شی دکتۆری پیاوان جو دا بیته و به شی دکتۆری ئافه رته تانیش جو دا بیته ، وه

(1) فتاوی الشیخ ابن باز رحمه الله ، المجلد الرابع / أسئلة مهمة وأجوبتها .

خهسته خانەى تايبەت هەبەت بۆ پياوان وخهسته خانەى تايبەتەيش هەبەت بۆ ئافرهتان بۆ ئەوهى هەمووان دوور بن له فەيتنه و تەيكلەوى زەرەرمەند ، ئا ئەمە پەيوستە له سەر هەمووان (2) .

پ 3 / هەموو دەمەك ئەو فەرمووده پەرۆزە دەبەيسين كه پەيغەمبەرى خوا (ﷺ) تايادا فەرمووبەتى : " النساء ناقصات عقل ودين " ، وه هەندەك له پياوان ئەم فەرموودهيه به كار دێنن بۆ خراپەكارى له گەل ئافرهتاندا ، جا داوا له بەرپزتان دەكەين كه واتاى ئەم فەرموودهيهمان بۆ رۆشن بكەنهوه ؟

وهلام / واتاى فەرموودهكهى پەيغەمبەر (ﷺ) كه فەرمووبەتى : " ما رأيت من ناقصات عقل ودين أغلب للرب الرجل الحازم من إحدانك ! فقل يا رسول الله : ما نقصان عقلها ؟ قال : أليس شهادة المرأة المراتين بشهادة رجل ؟ قيل : يا رسول الله : ما نقصان دينها ؟ قال : أليس إذا حاضت لم تصل ولم تصم " واته : نه م بينيوه كه م عه قل و كه م دينى وهكو ئيوه كه هوشى پياوى كارامه له سەر ببات ! ووترا ئەى پەيغەمبەرى خوا (ﷺ) باشه كه م عه قلى ئافرهتان له چيدايه ؟ پەيغەمبەرى خوا (ﷺ) فەرمووى : باشه شايبەتى دانى دوو ئافرهت به رانبەر به شايبەتى دانى يەك پياو نەيه ؟ ووترا ئەى پەيغەمبەرى خوا (ﷺ) كه م دينى ئافرهتان له چيدايه ؟ فەرمووى : باشه ئەگەر كه ووتە ناو بى نوێژيه وه واز له نوێژ و پۆژو ناهيئەت ؟

پەيغەمبەر (ﷺ) ئەوهى پوون كردووه ته وه كه كه م عه قلى ئافرهتان له پووى بى هيئەتى له بهر كردن و به ئاگا بوونيانە و شايبەتيدانان به شايبەتى ئافرهتەيكى تر پرده كرێته وه ، وه ئەمەش بۆ ريكخستننى شايبەتيدانە چونكه ئافرهت هەندەك جار شتى له بىر دەچيئەت و شت زياد دەكات يان كه م عه قلى ئافرهتەيكى ، وهك خواى پاك و بى گەرد فەرمووبەتى : ﴿وَاسْتَشْهِدُوا شَهِيدَيْنِ مِنْ رِجَالِكُمْ فَإِنْ لَمْ يَكُونَا رَجُلَيْنِ فَرَجُلٌ وَامْرَأَتَانِ مِمَّنْ تَرْضَوْنَ مِنَ الشُّهَدَاءِ أَنْ تَضِلَّ إِحْدَاهُمَا فَتُذَكِّرَ إِحْدَاهُمَا الْأُخْرَى﴾ : [سورة البقرة : 282] واته : دوو پياو له خۆتان بكن به شايبەت وه ئەگەر نه بوون ئەوا پياويك و دوو ئافرهت له و شايبەتانهى كه پيان پازى دەبن بۆ ئەوهى ئەگەر يەك يەكيان له بىرى چوو ئەوهى تريان بىرى خاتە وه .

وه كه م دينى ئافرهت له بهر ئەوهيه له كاتى بى نوێژى و زەيسانيدا واز دێنەت له نوێژ و پۆژوو ، وه نوێژ به قەرز ناگيرپەتە وه ئەمەش كه م دينى به بۆ ئافرهت ، بهلام ئەم كه م عه قلى ئافرهتەيكى له سەر تاوانبار ناكرێت ، بهلكو ئەم كه م عه قلى به پى شەرى خواى گەوره هاتووته دى ، ئەم كه م عه قلى خوا بۆى داناوو چونكه به زەيبى به ئافرهت هاتووته وه و كارناسانى بۆ كردوو ، چونكه ئەگەر پۆژوو بگريئەت له كاتى بى نوێژى و زەيسانيدا ئەوا زەرەرى پيدەگات ، خواى گەوره به پرەحمى خۆى به حالە لالە داناوو ئافرهتان له كاتى حەيز و زەيسانيدا پۆژوو نەگرن و پاشان به قەزا بيگرنه وه بهلام نوێژ له كاتى حەيزدا قەدەغە كارىكى هەيه ، به پرەحمى خوا بۆ ئافرهت له كاتى حەيزدا حالە لالە كراوه نوێژ نەكات هەروها له كاتى زەيسانيدا ، پاشان شەرى وايه كه ئافرهت له م حالە ته دا قەزاي نوێژ نەكات وه چونكه قەزا كردنه وهى نارەحەتى زۆر تيدايه چونكه نوێژ له شەو و پۆژيكا پينج جار دوباره دەبێتە وه ، له كاتى حەيز چەند پۆژيكا دەخايە نيئەت ، دەگاتە حەوت يان هەشت پۆژ يان زياتر ، زەيسانى جارى واهيه دەگاتە چل پۆژ بۆيه پرەحم و چاكەى خوايه به رامبەر ئافرهتان كه كردن و قەزا كردنه وهى نوێژى له سەر هەلگرتوون .

لێرە وه دەرکەوت كه كه م عه قلى و ديانەتى ئافرهتان له هەموو شتەيكدا نيبه بهلكو تەنها له وهدايه كه پەيغەمبەرى خوا (ﷺ) پونى كردووته وه كه ناته و اوى ژيرى ئافرهتان له وهدايه كه ناتوانن شايبەتيدانان كۆك بكن و به باشى ئەنجامى بدەن ، وه ناته و اوى ديانەتيان له وهدايه كه به هوى نەكردنى نوێژ و پۆژوو له حالەتى حەيز و زەيسانيدا توشيان دەبێت ،

(2) فتاوى الشيخ ابن باز رحمه الله ، المجلد التاسع / أسئلة وأجوبة تتعلق بالطب .

ئەمەش مانای ئەو نىيە ئافرهتان له هه‌موو شتێکدا له پیاوان که‌مترن و پیاوان له‌وان چاکترن ، به‌شیوه‌یه‌کی گشتی پیاوان له ئافرهتان باشت‌ترن له به‌ر چه‌نده‌ها هۆکار ، وه‌ک خ‌وای گه‌وره ده‌فه‌رموویت : ﴿الرَّجَالُ قَوَّامُونَ عَلَى النِّسَاءِ بِمَا فَضَّلَ اللَّهُ بَعْضَهُمْ عَلَى بَعْضٍ وَبِمَا أَنْفَقُوا مِنْ أَمْوَالِهِمْ﴾ به‌لام هه‌ندی جار ئافرهتی واهیه له‌چه‌ندین شتدا له هه‌ندی له پیاوان چاکتر ده‌بی‌ت ، چه‌نده‌ها ئافرهتان هه‌ن له چه‌ندین له پیاوان ژیر و دیندارتر و کار دروست‌تر ، ته‌نها ئەو له پیغه‌مبه‌روه (ﷺ) سه‌لمی‌نراوه که به‌گشتی ئافره‌تان له‌م دووشته‌ی باسکران که‌مترن له‌پیاوان وه‌ک پیغه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) پونیکردۆته‌وه ، ئافرهتی واهیه ئەوه‌نده‌چاکه‌ی زۆر ده‌بی‌ت له زۆر له پیاوان چاکتر ده‌بی‌ت له کرده‌وه و ته‌قوا و پله و پایه‌ی له رۆژی دوا‌ییدا ، جاری واهیه با‌یه‌خ ده‌دات به‌شتگه‌لیک و دا‌کوکی ده‌کات چاکتر له هه‌ندی له پیاوان که زۆر هه‌ولده‌ن و با‌یه‌خده‌ن ، ته‌نانه‌ت له میژووی ئیسلامدا ده‌بی‌ته مه‌رجه‌یک ئەمه‌ش پ‌رونه بۆ که‌سێک تی‌بفکریت له‌حالی ئافره‌تان له سه‌رده‌می پیغه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) ، و سه‌رده‌می هاوه‌لان ، به‌م پ‌رونکرده‌وه ئەوه ده‌زانریت که ئەم که‌م و کورپیه قه‌ده‌غه‌ی ئەوه نا‌کات ر‌یوا‌یه‌تیان وه‌ر‌ب‌گیریت و شایه‌تی دانیان ئە‌گه‌ر دوان‌بن وه‌ر‌ب‌گیریت ، زۆر ئاساییه‌و قه‌ده‌غه‌شنا‌بی‌ت ته‌قوا دار و چاک‌ترینی به‌نده‌کانی خوا بی‌ت ژنان و پیاوان ئە‌گه‌ر بی‌تو به‌رده‌وام بی‌ت له سه‌ر دینداری خ‌وی با نو‌یژو ر‌ۆژووش نه‌کات له کاتی چه‌یز و زه‌یسانیدا ، که و‌ابوو دروست نییە بۆ ه‌یچ ئی‌ماندارێک تانه‌و ته‌شه‌ریان لی‌بات و به‌ ناته‌وا‌یان بزانی‌ت له هه‌موو شتێکدا پی‌ویسته پ‌رون ب‌کریت‌وه و فه‌رموده‌که‌ی پیغه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) به‌ باشت‌ترین بار ته‌فسیر ب‌کریت ، وه‌ خ‌وای پایه به‌رزیش زاناره (3) .

پ 4 / هه‌ندی‌ک له کارمه‌ندان ده‌وامه‌که‌یان به‌ جی ده‌هی‌ن له به‌ر هه‌ندی‌ک له به‌رژه‌وه‌ندی‌یه تاییه‌ته‌کانی خ‌ویان له کاتی ئیش‌کردنیا‌ندا ، بۆ‌یه ده‌بینین داوا له به‌ر‌پ‌یوه‌به‌ره‌که‌ی ده‌کات که ر‌یگه‌ی پ‌ی‌دات ، ئەوه‌ش زۆر‌به‌ی جار به‌ ه‌ینانه‌وه‌ی بیانووی بی‌ بنه‌واو دروست کراو که زۆر‌به‌ی جار به‌رامبه‌ره‌که‌یان ر‌ازی ده‌که‌ن یان ر‌ازی‌ناکه‌ن ، جا ئە‌گه‌ر به‌ر‌پ‌یوه‌به‌ره‌که‌ی بزانی‌ت ئەو بیانووانه‌ی دروست نییە ، ئایا تاوان بار ده‌بی‌ت به‌ ر‌ی‌پ‌ی‌دانی به‌ کارمه‌نده‌که ؟ (4)

وه‌لام / نابیت سه‌رۆکی دائیره‌که ، یان به‌ر‌پ‌یوه‌ره‌که‌ی ، یان ئەو که‌سه‌ی که له ئاستیا‌ندا بی‌ت ر‌ازی بی‌ت له سه‌ر شتێک بیروبا‌وه‌ری وایه که راست نییە ، به‌ل‌کو پی‌ویسته له سه‌ری لی‌ی ب‌کو‌لی‌ته‌وه ، جا ئە‌گه‌ر پی‌ویسته‌ک له ر‌ی‌پ‌ی‌دانه‌که‌یدا هه‌بوو ، زۆر پی‌ویست بوو ، ر‌ی‌پ‌ی‌دانه‌که‌شی زه‌ره‌ر به‌ ئی‌شه‌که‌ی نه‌گه‌یه‌نیت ، ئەوا ه‌یچ نکو‌لیه‌کی تی‌دا نییە ، به‌لام ئەو بیانووانه‌ی ئاشکرا ده‌زانریت نا‌ره‌وا‌یه یان گومان‌ی ئەوه‌ی لی ده‌کریت که نا‌ره‌وا بی‌ت ، ئەوا پی‌ویسته له سه‌ر سه‌رۆکه‌که‌ی که ر‌یگه‌ی پی‌نه‌دات ، چونکه ئەو ر‌یگه پ‌ی‌دانه خیا‌نه‌ته له‌و ئەمانه‌ته‌ی که له ژیر ده‌ستیدا‌یه و ئامۆژگاری نه‌کردنه بۆ ئەو که‌سه‌ی که ئەم‌ینداری‌تی پی‌داوه یان بۆ موس‌لمانان ، پیغه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) فه‌رموویه‌تی : " کلکم راع وکلکم مسؤل عن رعیتة " ، وه له به‌ر ئەوه‌ی ئەم کرداره ئەمانه‌ته ، و خ‌وای په‌روه‌ردگاریش فه‌رموویه‌تی : ﴿إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُكُمْ أَنْ تُؤَدُّوا الْأَمَانَاتِ إِلَىٰ أَهْلِهَا﴾ [سورة النساء : 58] ، وه له وه‌صفی ب‌روادا‌ر‌اندا فه‌رموویه‌تی : ﴿وَالَّذِينَ هُمْ لِأَمَانَاتِهِمْ وَعَهْدِهِمْ رَاعُونَ﴾ [سورة المؤمنون : 8] ، وه فه‌رموویه‌تی : ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَخُونُوا اللَّهَ وَالرَّسُولَ وَتَخُونُوا أَمَانَاتِكُمْ وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ﴾ [سورة الأنفال : 27] .

پ 5 / ئایا ره‌وا‌یه ک‌ریکارانی کاربه‌ده‌ست له شو‌ینه‌ خ‌زمه‌تگوزاریه گه‌وره‌و با‌یخدا‌ره‌کاندا ، وه‌ک : کارگه‌ی پ‌ن‌رۆ‌کیمیاییات ، یان کانه‌ی وزه (محطة الطاقة) دوا ب‌که‌ون له ئە‌نجامدانی نو‌یژ‌ی جومعه‌دا ، له کاتی‌کدا ئە‌گه‌ر

(3) فتاوی‌ الشیخ ابن باز رحمه الله ، المجلد الرابع / معنی نقص العقل والدين عند النساء .

(4) فتاوی‌ الشیخ ابن باز رحمه الله ، المجلد التاسع / أسئلة وأجوبة تتعلق بالطب .

نامیره کانیان رابوه سټینریت ، و جاریکی تر بخړینه کار تاده گنه ناستی پټووست بو بهرهم هیان زهره ریکی گه وره ی
 نه و تووی مادی لی ده که و پته وه که به ملیونه ها دولاړ ده خه ملینریت که کاریگه ریان ده بیټ له سهر دهرامه تی کارگه
 نه ته وه بی یه کانی نه و ولاته دا ؟ جا داواکارین ووتی خوتمان له و باره په وه بو بخه پته روو⁽⁵⁾ .

وه لآم / نه گه ر پوشتنتان بو نوژی جومعه زهره ریکی گه وره ی لی ده که و پته وه نه و نه و که سانه ی که راسته و خو
 په یوه ندیان به و کاره وه هیه هیچیان له سهر نییه و بویان په وایه نوژی جومعه نه کهن ، وه له جیاتی نوژی نیوه رو
 ده کهن ، به لآم نه بی که مترین که س بن که کاره که یان پی ه لده سوپیت ، هه روه ها ده بیټ به شیوه یه ک بیټ جاریک نه و ان
 جاریکی تر کومه لیکتی تر ، به لآم نه گه ر به پوشتنتان بو نوژی که یان زهره نه که و پته وه به لکو قازانجیان له دست
 دهرده چیت ، نه و پټووسته نوژی که یان نه جام بدن ، له بهر ووتی خوی په روه ردگار که فهرموویه تی : ﴿ إِذَا نُودِيَ
 لِلصَّلَاةِ مِنْ يَوْمِ الْجُمُعَةِ فَاسْعَوْا إِلَى ذِكْرِ اللَّهِ وَذَرُوا الْبَيْعَ ذَلِكَ خَيْرٌ لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴾ [سورة الجمعة : 9] .

پ 6 / ئایا ئافره تان ده توانن بچنه حمام (گه رهاو) هوه گشتی به کانه وه ؟

وه لآم / شیخی پایه بهرز و فهرمووده ناسی سهرده م ئیمامی (الألبانی) له کتیبه به نرخه که ی (آداب الزفاف
)⁽⁶⁾ دا له باسی پټووستی دروست کردنی حمام له مالدا فهرموویه تی : " وه پټووسته له سهریان (واته : ژن و میرد) که
 حه مامیک له مالده که یاندا دروست بکهن ، وه ناشبیټ پی او ری به ژنه که ی بدات که برواته حه مامی بازار په وه (حه مامی
 گشتی) ، چونکه نه و کرداره قه دهغه و حه رامه ، له و باره شه وه چهند فهرمووده یه کمان پی گه یشتووه :

یه که م : له (جابر) وه (رضی الله عنه) فهرموویه تی ، پیغه مبهری خوا صلى الله عليه وسلم ده فهرموویټ : " من كان يؤمن بالله واليوم الآخر
 فلا يدخل حليلته الحمام، ومن كان يؤمن بالله واليوم الآخر فلا يدخل الحمام إلا بمئزر، ومن كان يؤمن بالله واليوم الآخر فلا
 يجلس على مائدة يدار عليها الخمر " ⁽⁷⁾ .

واته : هه ر که سیك بروای به خوا و به روژی دواى هیه با ئافره ته که ی نه بات بو حه مامی گشتی ، وه هه ر که سیك
 بروای به خوا و به روژی دواى هیه له پی او ان با نه رواته حه مامی گشتی به وه ئیلا به (مئزر) هوه نه بیټ (" مئزر " یش :
 نه و پارچه قوماشه یه که له ناوکه وه تا کو نه ژنو داده پوشتی) ، وه هه ر که سیك بروای به خوا و به روژی دواى هیه با له
 سهر خوانیک دانه نیسی که مه یی له سهر ده خورپته وه .

دوووم : له (أم الدرداء) هوه - په زای خوی له سهر بیټ - فهرموویه تی : له حه مام هاتمه ده ری ، پیغه مبهری
 خوام پیگه یشت صلى الله عليه وسلم و فهرمووی : " من أين يا أم الدرداء ؟ " واته : له کوپوه هاتووی (أم الدرداء) ؟ ده لیټ : ووتم : له
 حه مامه وه ، نه ویش فهرمووی : " والذي نفسي بيده ، ما من امرأة تضع ثيابها في غير بيت أحد من أمهاتها ، إلا وهي هاتكة
 كل ستر بينها وبين الرحمن " ⁽⁸⁾ .

واته : سویندم به و که سه ی که نه فسی منی به ده سته ، هه ر ئافره تی که جله کانی له غه یری مالی یه کی که له
 دایکه کانی خویدا دابکه نیټ ، نه و هه مو نه و سترانه ی هه تک کردووه که له به ینی خو ی و په روه ردگار یدا هه ن .

⁽⁵⁾ فتاوى الشيخ ابن العثيمين رحمه الله ، السجلد السادس عشر ، رسالة من الشيخ ابن العثيمين رحمه الله .

⁽⁶⁾ آداب الزفاف ص : (59 - 61) تحت عنوان : (وجوب اتخاذ الحمام في الدار) .

⁽⁷⁾ أخرجه الحاكم واللفظ له ، والترمذي ، والنسائي بعضه ، وأحمد ، والجرجاني من طرق عن أبي الزبير عن جابر ، وقال الحاكم : "صحيح على شرط مسلم" ووافقه الذهبي ، وقال الترمذي : "حديث حسن" ، وله شواهد كثيرة تراها في "الترغيب والترهيب" .

⁽⁸⁾ أخرجه أحمد والدولابي بإسنادين عنها أحدهما صحيح ، وقواه المنذري .

سئیه م : له (أبو الملیح) هوه (ﷺ) فرموویه تی : کۆمه لیک ئافره تی خه لکی شام پۆشته لای دایکه (عائیشه) وه - په زای خوای له سه ربیت - ، پیی فرموون : ئیوه خه لکی کوین ؟ ووتیان : خه لکی شامین ، فرمووی : له وانیه خه لکی ئه و ناوچه یه بن که ئافره ته کانیا ن ده چنه هه مامه وه (مه بهستی دایکه (عائیشه) هه مامه گشتی یه کانه) ؟ فرمووی : بیستومه له پیغه مبهری خواوه که فرموویه تی : " ما من امرأة تخلع ثیابها فی غیر بیتها إلا هتکت ما بینها و بین الله تعالی " (ع).

واته : هه ر ئافره تیک جله کانی له غهیری مالی خۆیدا دابکه نیئت ئه واهه موو ئه و سترانه ی هه تک کردوه که له بهینی خۆی و په روهردگار یدا هه ن . "

حوکمی یاری بۆکسین (یان : مشتته کۆله) (الملاکمه) ، و زۆرانبازی له

گه ل گاه (و مصارعة الثیران) ، و زۆرانبازی ئازاد (المصارعة الحرة) :

پ 7 / موسلمانیک له میصره وه په سیار دهکات له حوکمی ئیسلام سه باره ت به یاری بۆکسین و زۆرانبازی له گه ل گاه و زۆرانبازی ئازاد ؟

وه لām / یاری بۆکسین و زۆرانبازی له گه ل گاه له و یاریانه ن که له ئاینی ئیسلامی پیروژدا قه ده غه کراون ، له بهر ئه و زیانه زۆر ، و ترسناکیه گه وره یه ی که له بۆکسیندا هه یه ، و له بهر ئه و ئه زیه ت دانه نا په واییه ی که به رامبه ر به ئازه له که ئه نجام ده دریت له زۆرانبازی له گه ل گادا ، به لām سه باره ت به زۆرانبازی ئازاد که ترسناکی ، و ئازاریکی تیدا نییه له گه ل دهرنه که وتنی عه وره ت ، ئه و ه یچی پێگرتیک نییه له حه لالیتی ، له بهر ئه و فرمووده یه ی که زۆرانبازی پیغه مبهری خوامان (ﷺ) بۆ ده گتیریته وه له گه ل یزیدی کورپی (رکانه) (ﷺ) و لیبردنه وه شی ، وه له بهر ئه وه ی که بنه و له م کردارانه دا حه لالیتی یه جگه له وانیه ی که شه ریعه تی ئیسلامی پیروژ قه ده غه ی کردوون ، هه روه ها بپاریک له (المجمع الفقهي الإسلامي التابع لرابطة العالم الإسلامي) هوه دهرکراوه که یاری بۆکسین و زۆرانبازی له گه ل گادا قه ده غه دهکات له بهر ئه و هۆکارانه ی که پێشتر باسما ن لئوه کردن ، ئه مه ش ده قه که یه تی :

بپاری سئیه م : سه باره ت به بابته تی : (یاری بۆکسین و زۆرانبازی ئازاد و زۆرانبازی له گه ل گادا) .

شوکر و ستایش ته نها بۆ خوای په روهردگار ، و دروود و سه لāmیش له سه ر ئه و پیغه مبه ره بیت که پیغه مبه ری به دوادا نایه ت ، سه روه ر و پیغه مبه رمان محمد (ﷺ) و ئه هل و بهیت و یارو یا وه رانی ، پاش ئه مه ش :

(مجلس الجمع الفقهي الإسلامي لرابطة العالم الإسلامي) له خولی ده یه میدا ، که له (مه ککه ی پیروژ) دا و له به روار ی (یوم السبت 24 صفر 1408 هـ الموافق 17 أكتوبر 1987 م إلى يوم الأربعاء 28 صفر 1408 هـ الموافق 31 أكتوبر 1987 م) پوانیویتی یه بابته تی یاری بۆکسین و زۆرانبازی ئازادا له و پوه ی که به وه رزشیکی جهسته یی په وادا دانه ریت ، له گه ل زۆرانبازی له گه ل گادا که به ربلاوه له هه ندیک له ولاتانی بیانی دا ، ئایا په وایه له پوانگه ی ئیسلامدا یان نا په وایه ؟ وه دوی تاوتوی کردن سه باره ت به بابته که له هه موو بواره کانیه وه ، و ئه و ئاکامانه ی که له م جۆرانه دا ده که ویته وه ، که ده درینه پال وهرزش و ناوه نده کانی راگه یانندن وه کو ته له فزیۆن له ولاتانی ئیسلامی جگه له وانیش په خشی ده که ن .

(ع) أخرجه أصحاب السنن إلا النسائي ، والدارمي والطيالسي وأحمد ، وقال الحاكم : "صحيح على شرط الشيخين" وواقفه الذهبي فأصاب ، واللفظ لأبي داود .

وه دواى پوانين بۆ ئو ليكۆلئينه وانهى كه پيشكش كراون به داواكارى (مجلس الجمع) له خولى پيشوويدا ، له لايهن چهند پزىشكىكى پسيپور و كارامه ، ههروهها دواى پوانين بۆ ئو ژميريارىانهى كه له لايهن ههنديكيانهوه پيشكش كرابوو سه بارهت به وهى كه پىوى داوه له جيهاندا ، له ئاكامى به كاربردنى يارى بۆكسىن و ئو پوداوه دل ته زىنانهى كه ده بىنرئيت له سهر شاشه كانى ته له فزيون له ئه نجامى زورانبازى ئازاد ، (مجلس الجمع) ئه م بپيارهى خوارى ده دات :

يه كه م : يارى بۆكسىن :

(مجلس الجمع) به كورپاى دهنگ ئه وه ده بىنرئيت كه يارى بۆكسىن كه باسكرا ، كه ئه نجام ده درئيت له چوار چيوهى ئه م وه رزشه دا پيشبركيكان دا له وه لاته كه ماندا ئه نجام ده درئيت كرداريكى قه دهغه كراوه له شه ريعه تى ئيسلامى دا ، چونكه له سهر ئه وه بنيات ده درئيت كه ههركامه يه كه له دوو ياريزانه كه زياتر به رامبه ره كهى ئه زيه ت بدات له جهسته يدا ، ئه زيه ت دانئىكى زور له وانه يه بگاته پادهى كويز بوون ، يان تيكدانى ميشكى ياريزانه كه ، شكاندنى زور له ئيسكه كانى ، يان ده گاته مردن ، بئ وهى هيج مه سئوليه تيك بكه ويته سهر لئ دهر ، له گه ل دلخوشى بينه ران بۆ ئه وه كه سهى كه ده باته وه ، وه پيخوش بوون به ئازارى ئه وى تريان ، ئه وه ش كرداريكى قه دهغه كراوه به گشتى و به به هه موو به شه كانيه وه له حوكمى ئيسلامدا ، له بهر ووتهى پهروه رداگار كه فه رمويه تى : ﴿ وَلَا تُلْقُوا بِأَيْدِيكُمْ إِلَى التَّهْلُكَةِ ﴾ [سورة البقرة : 195] ، وه فه رمويه تى : ﴿ وَلَا تَقْتُلُوا أَنْفُسَكُمْ إِنَّ اللَّهَ كَانَ بِكُمْ رَحِيمًا ﴾ [سورة النساء : 29] ، وه له بهر ئه وه فه رموده يهى كه پيغه مبه رى خوا (ﷺ) تيايدا فه رمويه تى : " لا ضرر ولا ضرار " .

له بهر ئه وه يه ، زانايانى شه ريعه ت فه رمويه يانه ئه گه ر كه سيك خويى خوى حه لال بكات بۆ كه سى به رامبه ر و پئى بليت : (بمكوژه) نابيت بيكوژيت ، وه ئه گه ر ئه وه كردارهى ئه نجامدا ئه وا مه سئوله و شايستهى سزايه . وه له سهر ئه وه بنه وايه (كوئگره) بپيارى ئه وه ده دات كه يارى بۆكسىن نابيت پئى بووترئيت ياربه كى وه رزشى و جهسته ييه ، ناشبئيت ئه نجام بدرئيت چونكه وه رزش له سهر بنه واي مه شق راهاتن نه ك ئه زيه ت دان يان زيان گه ياندن ، وه پيويسته لابرئيت له بهرنامهى ناوخوى و ، به شدارنه بوونيش تيايدا له ياربه نيو ده ولته تيه جيهانيه كان دا ، ههروهها (كوئگره) بپيارى ئه وه ده دات كه په وا نئيه له بهرنامه كانى ته له فزيوندا پيشان بدرئيت ، بۆ ئه وهى لاوانمان ئه م ياربه خراپه فير نه بن و هه ولى لاسايى بدن .

دووهم : زورانبازى ئازاد :

سه بارهت به زورانبازى ئازاد كه تيايدا په وايه بۆ ههردوو زورانباز كه ئه زيه ت و زيان به به رامبه ره كهى بگه يه نيئ . (كوئگره) ئه وهى تيدا ده بىنرئيت كه كرده وه يه كى هاوشيوه يه به ته وايى بۆ يارى بۆكسىن كه باسكرا ، با له شيوه شدا جياواز بن ، چونكه هه موو ئه وه قه دهغه كراوانهى كه ئاماژه يان بۆ كراوه له بۆكسىندا به هه مان شيوه له زورانبازى ئازاد كه له شيوهى زورانبازيدا ئه نجام ده درئيت ، هه مان حوكمى ئه ويش وه رده گرئيت له قه دهغه كردندا . به لام ئه وه جووره كانى ترى زورانبازى كه ته نها له بهر وه رزش ئه نجام ده درئيت ، و تيايدا پئى به وه نادرئيت كه ياريزانه كان ئه زيه تى يه كتر بدن ئه وا په وايه به پئى شه ريعه ت ، (كوئگره) يش هيج ريگرئيت نابىنرئيت له ئه نجامدانى .

سئيه م : زورانبازى له گه ل گا :

به لام سه بارهت به زورانبازى له گه ل گا دا كه به ربلاوه له هه نديك له وللاتانى جيهاندا ، ئه وه ياربهى كه ده بئته هوى كوشتنى گا كه ، له لايهن ياريزانه كه وه به شيوه يه كى هونه رى كه ياريزانه كه مه شقى له سهر كردوو ، ئه مه ش به هه مان شيوه قه دهغه كلاوه له شه ريعه تى ئيسلامى پيرزدا ، چونكه ده بئته هوى كوشتنى ئاژه ليك به ئازاره وه ، به هوى ئه وه

تیرانهی که دهچه قینرینه گیانی ،وه زۆر جاریش ئەم زۆرانبازیه دهبیته هۆی ئەوهی گاکه زۆرانبازه که بکوژیت وه ئەم زۆرانبازیه کاریکی درندانیه ئایینی ئیسلامی پیروژ قهدهغهی دهکات ئەو ئایینهی که پیغه مبه ره کهی (ﷺ) فهرموویه تی : " دخلت امرأة النار في هرة حبستها ، فلا هي أطعمتها وسقتها إذ حبستها ، ولا هي تركتها تأكل من خشاش الأرض " جا ئەگەر ئەمه له بهر زندانی کردنی پشیله یه که بیت ئەنجامدهری له پۆژی دوااییدا بخاته ئاگری دۆزهخه وه ، ئاخۆ ئەبێ حالی که سییک چۆن ده بیت گایه که ئەزیهت ده دات تا مردن !؟

چوارهم : ئاژەل به شهردادان :

هه ره ها (کوئنگره) بریاری قهدهغه کردنی ئەوه ده دات به سه ره ئەوهی پووده دات له هه ندیک له ولاتاندا له به گژیه کدادانی هه ندیک جووری ئاژەل ،وه که : ووشتەر و به ران و که له باب (که له شییر) و جگه له مانه ش ، تا کو یه کتر بکوژن یان ئەزیهتی یه کتر بدن .

وصلی الله علی سیدنا محمد وعلی آله وصحبه وسلم تسلیما کثیرا والحمد لله رب العالمین

گرنگترین کهسانی به شداربوو :

عبد العزیز بن عبد الله بن باز (رئیس مجلس الجمع) .

و د. صالح بن فوزان بن عبد الله الفوزان .

و د. بکر عبد الله أبو زید⁽⁷⁾ .

⁽⁷⁾ فتاوی الشیخ ابن باز رحمه الله ، المجلد الرابع / حکم الملائمة والمصارعة السحرة .